

Dr Dušan Janjić
Koordinator Foruma za etničke odnose

Vest da je, u Beogradu, otet Ivan Stambolić, nažalost, samo je jedan od novih dokaza bezakonja i nasilja koje vlada Srbijom.

O samom činu otmice se nemože napisati ništa pouzdanije, jer nema pouzdanijih javnih informacija i reakcija, pre svega od strane vlasti. Tzv. japanska pratnja odnosno automobili, kombiji i slična vozila koja su danima parkirana pred kućama ljudima koji su pod pratnjom se u Beogradu tako često vidjaju da se na njih ljudi sve manje i obaziru. S toga nije čudo što su i s belim kombijem ispred zgarde u kojoj je Stambolićev stan zbijale šale.

No, izvesno je da otmica jedne od najistaknutijih javnih i političkih ličnosti Srbije ima i svoje političke posledice. Čak i ako se pokaže da je u pravu njegova supruga Kaća da otmica nije politički čin jer se Ivan Stabolić nije, poslednjih godina, aktivno bavio politikom.

Ivan Stambolić ima znatan moralni, društveni i politički ugled i uticaj na deo elite i građana Srbije.

Ivan je, u uverenju da podržava čoveka reformi, pomagao da se Slobodan uspe na pozicije Predsednika beogradske i srpskem komunističke partije. Time je doprineo i nastanku fenomena Milošević. Otuda je i prvo pitanje koje se skoro prirodne nameće na vest o otmici Ivana Stambolića: Zašto ćutiš Slobodane?

I sada mislim da je Stamblić iskerno verovao u istinitost svog obrazloženja kada je perdlagao Miloševića za predsednika CK SK Srbije. Ivan je govorio: Od Njega nismo pošli, već smo do Njega došli? Mnogi, tada, nismo verovali u to. Sam Stamblić je ubrzo na sopstveni ledjima nauči lekciju o pravoj prirodi Miloševićeve vladavine. Kasnijim, kroz priču, u vraćanje na razloge razlaza sa Slobodanom, Ivan se zapitao: Nije, valjda? I sada ponavljam ono što sma tada prokomentarisao: Jeste, zaista!

Miloševićeva vladavina je započela vanstaturno, vanustavno i, naravno, političkim Očubstovom, odnosno uklanjanjem Ivana Stamblića s položaja Predsednika Srbije. Činjenica da su se tada Miloševiću priključili mnogi, a pre svega neki dični srpski generali, koji su pre toga »verovali samo Stambolićima« jasno je govorila da se od Miloševića pošlo! Ovih par rečenica neokrivljuju otetog Stambolića za sopstveno stradanje, već nameću ponovljanje pitanje: Zašto čutiš Slobodane? Da li se u Srbiji zaista došlo do olog nasilja i zastrašivanja?

U Srbiji poslednjih meseci, a naročito od februara 2000 godine, se dnevno guše glasovi koji ukazuje na odgovornost Miloševića za sveopštu ekonomsku, političku, socijalnu i moralnu bedu i propast. Hapšenja, maltretiranja i prebijanja, pa i ubijanja političkih neistomišljenika znaci su rešenosti Miloševića i njegovih podržavalaca da se i golim nasiljem suprotstavi većinskom nezadovoljstvu i zahtevom za promenama.

Sam Ivan Stambolić je bio deo širokog gradjanskog nezadovoljstva. To je pokazivao i otvorenom podrškom studentskim demonstrantima i podrškama mnogim projektima, ključujući i nesebičnu pomoć pri osnivanju Evropskog pokreta u Srbiji. Uostalom, kad god je potrebna mudra analiza i savet Stambolić je predstavljao pouzdanu adresu. Sigurno je da je zbog znanja, iskustva i mudrosti, Stambolić imao uticaja i na one s kojima se nije politički slagao Dakle, Stambolić je više od običnog svedoka Zlog vremena. On je i jedan od aktera nužnih promena. Reč je o Čoveku koja je s punim pravom može da javno predstavlja interes većine gradjana Srbije: Slobodane, odlazi! Više od toga, Ivan ima znanje i autoritet Oca – Stvaraoca koj mu daje za pravo da postavi i pitajne Sobodanove odgovornosti. On je s punim moralnim i političkim pravom može, kao Otac Zabludelim sinu, da Slobodanu pokaže put odlaska i ispaštanja. To je i razlog koji me je rukovodio da, nedavno, 14 avgusta, u listu »Danas«, javno podržim one koji su smatrali da je i Ivan Stambolić terbalo da se uključi u izbornu nadmetanje sa Slobodanom Miloševićem. Svojim umerenim, nenacionalistički i socijaldemokratskim stavom, Stambolić izražave političke poglede očekivanja par stotina hiljada glasača u Srbiji. I nije ideja o njegovom učešću na izborima bila motivisana uverenjem da će Milošević prihvatiti rezultate izbora i mirno otići s vlasti, već potrebom da se stotinama hiljada glasača ulije nada da još malo izdrže.

Otmica Stambolića možda režimu otklanja opasnost gubitka glasova, ali mu postavlja brojna neugodna moralna i politička pitanja. Odgovornost za

otmicu najpre ide na starnu vlasti, te je otuda razumno zahtevati da vlast i Milošević progovore, da učinu sve što je njihovoj moći da se oteti Stambolić oslobodi, a otmica upotpunosti rasvetli.

Medjutim, ova otmica postavlja ozbiljno pitanje opziciji, pre svega Zoranu Djindjiću – tvorcu strategije »ići na izbore pod makojim uslovima«. Zorane, da li su i okolnosti otmica, hapšenja i maltretiranaj one pod kojima bi trebalo nastaviti izbornu igru? Zbog čega si 1996 godine bojkotovao izbore, a šta te sada nagoni na njih, Zorane?

Kad su već propustile pokušaj ubistva Vuka Draškovića, kada propuštaju stotine hapšenja svojih aktivista i glasača, možda je sada vreme za vodje opozicije da zastanu, da razmisle kakva nam je sudbina namenjena kad obave posao – davanje izborne legitimacije Miloševićevoj svevlasti! Nije li vreme za neposrednije obraćanje gradjanima, za gradjansku neposlušnost, uključujući i prekida izbornih akitvnosti sve dok se Stambolić neoslobodi i dok vlast ne obustavi hapšenja aktivista opozicije, Otpora i drugih nevaldinih organizacija kao i istaknutih nezavisnih i slobodumnih ljudi, kakv je i Ivan Stambolić. Ako za to nema uslova hrabrosti, već sada bi trebalo započeti mobilizacijsku kampanju gradjana kampanju za otpor narastajućem političkom naisilju i teroru kojem će u svoj slabosti Milošević pribeći. Eto, dotle se došlo Srbiji!

(Podgorica, 27 avgust 2000)